

Čo je to poézia?

K položeniu tejto otázky ma inšpiroval článok z literárneho časopisu (Vertigo 1/2024), v ktorom bola hneď na úvodných stranách uverejnená esej Jacquesa Derrida. S pokorou uznávam, že je mojou ambíciou sa aspoň pokúsiť priblížiť kvalite danej eseje, i keď môže ísť o vopred prehraný boj.

Danú otázku by mohol rôznymi spôsobmi zodpovedať prozaik, rôznymi spôsobmi poet a rôznymi spôsobmi človek, ktorý po knihách siaha len veľmi málo. Čo by sa dalo predpokladať je dĺžka odpovede, ktorú by ten ktorý človek poskytol. No ktorá odpoveď by sa približovala pravde najviac, nie je na mojom posúdení, pretože pravda, myslím, zostáva najmä medzi bodkou a začiatočným písmenom ďalšej vety (ak by odpoveď mala viac ako jednu vetu). Vzhľadom na to, že sa sama zaraďujem k poetkám, berte, prosím, moju odpoveď s dávkou rezervy, pretože nie som schopná predostrieť ju nezaujato.

S pátosom možno povedať, že poézia je esenciou, ktorá prestupuje každé umenie a aspekt života (napadá mi i slovo aspik – zhmotnené fluidum, premena). Poézia je nielen písaným slovom, ale aj pocitom, ktorý v nás rezonuje po prvom dúšku kvalitného (alebo chutného) vína. Je to pocit pred krokom do manželstva, pocit pred otvorením dverí. Poézia je niečo medzi tým, čo sa udeje ráno až večer a niečo medzi tým, čo sa udeje večer až ráno. Niečo pred tým, medzi a po tom. Pre niekoho je symbolom depresie, pre iného vyjadrením čirej radosti. A v prípade, že sme pozorní a hľadáme ju, chceme či nechceme, ozve sa romanticky v podobe cvrlikania cvrčkov počas teplého letného večera.

Ktosi by mohol tvrdiť, že stačí bohémky ukladať slová na papier jedno vedľa druhého, odraziť pocity a pustiť žilou. V skutočnosti ide o tvrdú prácu, snahu o dokonalosť vtesnať do štyroch slov odpoveď na otázku *Quo vadis?*, alebo sa priblížiť k vyjadreniu, prečo je vlastne súcno a nie je vôbec nič (pozn.: jediná fráza, ktorú si pamätám z občianskej náuky). Tento proces vyžaduje nesmierny vnútorný boj autora s vlastnou predstavivosťou, niekedy dokonca odloženie pera a návrat ku knihám velikánov, či hľadaniu do prázdna. A ako sa túla moja myseľ, tak pri písaní týchto riadkov sa moja mačka rozhodla, že mi znemožní pokračovať v myšlienke, usadí sa mi do lona a bude v rámci svojho spôsobu zachytenia poézie vyžadovať pozornosť. Dúfam teda, že mi čitateľ odpustí, budem pokračovať o malú chvíľu.

Hovorila som o knihách velikánov, no predsa nie je vždy na škodu siahnuť po tradičných ľudových piesňach, hľadať jednoduchý rytmus, tento zosúladiť s myšlienkami, ktoré chcem vložiť na papier a následne zavrieť poznámkový blok. Jednoducho dopyčovať pieseň až do konca. Mnohokrát spísanie zážitku vo forme básne zabije poéziu daného okamihu. A to, čo pred chvíľou bolo takmer na dosah, sa stratí v sekunde. Najväčší básnici boli / sú schopní chytiť nitky babieho leta, priblížiť čitateľovi poéziu, ktorú oni videli svojou optikou. Ale to podstatné, čo vychádzalo zo Zdroja, ľudská myseľ nikdy nebude schopná zvečniť písmenami.

Zachytenie poézie je teda deštrukciou okamihu, deštrukciou vnútorného pocitu, no mnohokrát deštrukciou psychického zdravia, či pohody, básnika. Básnik by mal byť neobľomne vnútorne presvedčený o tom, že chce v mene poézie rozložiť svoju *psyché* spôsobom, ktorý mu ju nedovolí opätovne poskladať. Akoby byť stelesnením poézie, teda byť velikánom–básnikom, znamenalo položiť život (nemyslím tým len fyzicky) za slová. V tomto zmysle mi napadajú udalosti zo života sv. Cyrila neustále uprednostňujúceho *sofiu*, ktoré z pohľadu otázky *Čo je to poézia?*, vrcholia napísaním prvej slovanskej básne. Niečoho sa treba vzdať pre to, aby som získal všetko. Svätý Cyril sa vzdal mnohého, aby získal

neskutočné a sprostredkoval nám to zo Zdroja. Aby sme si mohli klásť otázku *Čo je to poézia?*, a boli schopní sa na ňu pokúsiť písomne odpovedať.

Musím sa stať niekým iným, aby som ako prekladateľ nespôsobil ešte väčšiu deštrukciu ako samotný básnik, ktorého prekladám? A teda ak chcem zachytiť poéziu, musím ničť zábrany, hranice svojho sebavedomia, hranice povedomia, ktoré si myslím, že o literatúre ako takej mám. Presné definovanie možno prirovnať k svetlu, ktoré je zároveň časticou a vlnením. Svetlo však nemožno považovať za jeho samotný Zdroj. Fotón má nekonečnú životnosť, vzniká a zaniká interakciami. Jediné, čo je isté, je princíp neurčitosti a akonáhle sa chcem pozrieť do krabice, či je mačka živá alebo mŕtva, vedome si vyberiem jednu z realít a druhú zničím.

Na záver musím vyjadriť poklonu všetkým odvážnym, ktorí naberú odvahu niečo zničiť, aby čitateľ mohol zachytiť poéziu po prečítaní básne a vybrať si vlastnú realitu. Deštrukcia ako zachytenie, a samotné prečítanie ako ďalší stupeň ničenia, sú neustálym kolobehom, Ouroborosom, bez ktorého by sme nemali potuchy, čo to poézia je. Zastavili by sme sa pri vyjadrovaní prostredníctvom malieb na stenách jaskýň. No to, čo bolo pred tým ako boli tieto maľby vyhotovené, medzi tým, ako si ich autor umyl ruky a po tom, ako bola napísaná táto esej, je poézia?

Ďakujem, že som prostredníctvom teba, čitateľ, mohla niečo viacnásobne zničiť, aby už nikdy nič nebolo tak, ako pred tým, medzi tým a ani po tom. Ako ten aspik.